

Василь СОКІЛ

ІВАН ФРАНКО І ТИТ РЕВАКОВИЧ: МАЛОВІДОМІ СТОРІНКИ СПІВПРАЦІ

Йдеться про нерозкриті досі в науковій літературі контакти між І. Франком і Т. Реваковичем. Їхні інтереси пересікалися і щодо редакторства «Зорі», і щодо теми, пов'язаної з Лук'яном Кобилицею, і в громадсько-культурному житті (товариство «Боян», курси української мови для слухачів Галичини і Східної України). Дискусійним виявилось питання цензурування «Русалки Дністрової». Введено новий матеріал Т. Реваковича про сорокалітній ювілей І. Франка та деякі його світоглядні позиції.

Ключові слова: співпраця, «Зоря», Лук'ян Кобилиця, музично-хорове товариство «Боян», літні курси української мови, «Русалка Дністрова», сорокалітній ювілей.

Постать Івана Франка не потребує спеціальної реклами як у науковому світі, так і для широкого загалу, оскільки він добре відомий в Україні та за її межами. Проте не всі грані діяльності цього велета думки досі розкриті повною мірою. Поки що залишаються «білою плямою» його контакти з Титом Реваковичем (1845—1919), про останнього маємо ще обмаль інформації. А це фаховий юрист, дослідник, просвітянин, великий український патріот, який особисто знав І. Франка, цікавився його творчістю, пропагував її. У пропонованій статті вперше з'ясовується їхня співпраця.

Як свідчать джерела, ділові стосунки між цими неординарними особистостями ввійшли в активну фазу в 1880-ті роки і тривали до кінця життя І. Франка. Перші їхні офіційні стосунки пов'язуються із журналом «Зоря», що виходив у Львові в 1880—1897 роках. Його редакторами в різні періоди були О. Партицький, В. Лукич (В. Левицький), О. Маковей та ін. Безпосередню причетність до цього часопису мав також І. Франко, який у 1883—1886 рр. увійшов до складу редакції, а з 1885 р. став, фактично, головним редактором. Рішення І. Франка брати безпосередню участь у редакції «Зорі» було зумовлено браком у Галичині близьких його світогляду періодичних видань, на сторінках яких він міг друкувати свої твори, а також і матеріальною скрутою. Про те, що очільником цього видання мав стати І. Франко, Т. Ревакович інформував письменника, літературного критика, громадсько-культурного діяча Олександра Кониського у листі від 22 жовтня 1884 р.: «Певно Ви вже знаєте ту вістку, що з нового року «Зоря» переходить під редакторство Франка и буде зреформована. Я дуже, всім серцем радію сій звістці, бо для мене очевидна велика надія стати в Галичині белетристом наукового видання, котреб задовольнило потребу духовної пици. Коли тільки Галичане піддержали її передплатою; а правду сказати «Зоря» переходить в найкращі руки поважно чоловіка честного, вмілого, знаючого из доброю освітою» [12, с. 672].

О. Кониський, безперечно, вітав цю ідею, позитивно відгукнувся на неї, адже у листі І. Франка до нього від 5 листопада 1884 р. читаємо: «Поперед всього прийміть мою сердечну подяку за те, що Ви так радо і щиро зайнялись справою «Зорі». Я, з свого боку, можу сказати одно тільки, що буду скільки мога старатись поставити «Зорю» так, щоб вона була і справді європейською по провідним думкам, і

справді нашою, українською, по реальному змісту, по мові і по духу» [13, с. 488—499]. За короткий час І. Франкові вдалося провести низку позитивних змін, зокрема перетворити це видання у всеукраїнський журнал, залучити до нього кращі українські літературні сили. Показовим також було багатство і різноманітність друкованих матеріалів. Проте восени 1886 р. І. Франка усунули з редакції, оскільки він не зумів радикалізувати її повною мірою, адже чинився великий спротив, зрештою, його переконання не цілком відповідали дещо консервативному напрямку «Зорі».

Т. Ревакович боляче сприйняв цей відхід від «Зорі». Щоправда, на адресу І. Франка лунало чимало критики, що той публікується в польськомовних газетах і журналах. І тут публічно заступився за нього Т. Ревакович у листі до редакції газети «Діло» 14 грудня 1887 р.: «Подумайте, що Франко — як є, так є, — але талант первостепенний; подумайте, що він межи всіма нашими нинішніми навіть знакомитими писателями чи не найліпший знавець нашої звучної й багатой бесіди; подумайте, що він з родиною йісти хоче, і що, як Ви не даєте му йісти, так єго талант використають противники наші на нашу некористь» [4, арк. 7].

Проте сам Т. Ревакович продовжував співпрацю із «Зорею». Тут він надрукував 1888 р. свою статтю «Причинки до біографії Осипа Федьковича», у якій представив окремі віхи з життя буковинського письменника [11, с. 35—36]. До слова, в огляді річника «Зорі» за 1888 р., який І. Франко подав у «Нарисі історії українсько-руської літератури до 1890 р.», зазначив, що в науковому відділі опубліковано важливі причинки про Осипа Федьковича Т. Реваковича [17, с. 441]. Отже, І. Франко був обізнаний з її основними положеннями і вже у власній розвідці «Молодий вік Осипа Федьковича» покликався на них, використавши, скажімо, біографічний штрих, — втечу Федьковича зі школи: «Впливає се з замітки, опублікованої Титом Реваковичем в «Зорі», після котрої Федькович, маючи 14 літ, утік зі школи путилівського дяка Лукаша і побіг до Ясс» [16, с. 152]. В іншому місці І. Франко, розповідаючи про шкільну науку О. Федьковича, покликається на спогад, який записав Т. Ревакович, але інтерпретує по-своєму: «Оповідання про п'яного дяка Лукаша, у котрого поет вчився псалтиря, котрого

враз з 14—16 товаришами побив і від котрого втік, надто живо нагадує Шевченка про його науку у дяка Богорського. Се оповідання тим більше видається підозреним, що Федькович ним немов замаскував брак згадки о своїм пробуванні в т[ак] зв[аній] Haupt-und Normalschule» [16, с. 162].

Т. Ревакович пильно стежив за публікацією творів І. Франка, старався повідомляти про його видавничі новини своїх близьких та однодумців. Так, у листі до О. Кониського 13 жовтня 1890 р. він інформував, що «Просвіта» видала «перевід Гетого Reineke Fuchs, що зладив по майстерськи Іван Франко під іменем Микита Лис» [12, с. 702]. Йдеться про першопублікацію в журналі «Дзвінок» за 1890 р., № 3—4. А вже в наступному році цей журнальний варіант вийшов окремою книжкою під назвою ««Лис Микита»». З німецького переробив Іван Франко. Накладом редакції «Дзвінок», у Львові, 1891».

Як свідомий українець Т. Ревакович намагався докладати чимало зусиль для підтримки всього національного — науки, літератури, релігії. Коли було утворено у Львові музично-хорове товариство «Боян» (1891; голова В. Шухевич, диригент А. Вахнянин), він узяв активну участь у його роботі. Про це дізнаємося з листа І. Франка від 10 серпня 1891 р. до дружини Ольги: «Боян» їздив до Праги. Зібралось там 165 русинів і русинок. Із знайомих тобі були: Кобринська, Шухевич, Барвінська, Вахнянин з дочкою, Ревакович з Підбужа, Кокорудз, з наших радикалів молодий Бачинський і Бережанський. Прибув там з Німеччини і Гладилевич, мій дружба. Була й буковинська письменка Ярошинська з сестрою, Гузар зі Станіславова і т. д. Наробили там великої слави» [14, с. 285].

Відомо, що прогресивна громадськість Львова вирішила відзначити в 1898 р. 25-ліття літературної діяльності І. Франка. Напередодні був створений оргкомітет, який займався підготовкою ювілею. Т. Ревакович теж брав участь і радів з того приводу. В листі до відомого громадського діяча видавця Костя Паньківського від 1 грудня 1897 р. він писав: «Велика дяка Вам за то, що хочете віддати по честь великим заслугам нашого славного літерата Франка, краси нашої літератури. Няй видить хоть узане від цввіту щирих Русинів і няй хоть троха почуе полекшу у тій великій кривді, яку єму засьліплене ворогів зробило через недопущене го до катедру рус-

кої мови і літератури на університеті Львівським, котра ся єму яко найспосібнішому ученому безперечно належала» [3, арк. 1].

Обидвох дослідників цікавила постать Лук'яна Кобилиці — керівника селянського руху на Буковині в 1840-х роках. І. Франко опублікував у 1902 р. обширну розвідку «Лук'ян Кобилиця: Епізод із історії Гуцульщини в першій половині ХІХ в.». У другому розділі він намагався скрупульозно описати зовнішність героя, причому вдався до наведення різних чуток та спогадів. В одному місці І. Франко констатував, що «незвичайний вираз його лиця підтвердив мені недавно також радник Т. Ревакович, який від свого тестя, бувшого мандатора Пірожка, чув ось яке оповідання: «Коли по утихомиренню гуцульського розруху 1843 р. арештували Кобилицю прилюдно перед зібраним народом покарати киями, надіячися, що се осоромлення підкопле його популярність серед народу. Комісари не були на тому противні й веліли привести Кобилицю. Але коли він вийшов до канцелярії, то хоч і був зв'язаний, але вираз його лиця, його постава і його спокійні та розумні відповіді зробили таке враження, що комісари не важилися диктувати йому таку соромну кару» [15, с. 250].

Хочу зауважити, що Т. Ревакович ще скоріше зацікавився особою Лук'яна Кобилиці. У «дуже пильному листі на руки Тата», написаного 28 грудня 1888 р. з Підбужа, він подав 22 запитання. До слова, з'ясування вимагає ім'я адресата («на руки Тата»). Мої пошуки показали, що це батько дружини Тита Стефанії, про якого говорив І. Франко («мандатор Пірожка»). І ще одне підтвердження — звернення в листі «дорога Казю» (очевидно, сестра Стефанії). Так-от, Т. Ревакович прямо запитував: «1. Котрого року їхали Ви на комісію в гори до Кобилиці? 1842. 2. Хто їхав з Вами? Збишевський, Крейсаревич. Наприкінці завершив: «Опишіть особу Кобилиці, як він виглядав. Як його бити ходили, а як він заховався, чого не допустив до того? — Прошу о скору відповідь!!!» [2, арк. 2]. Виходить, що відповідь була очевидна і Т. Ревакович ретранслював її І. Франкові. Сам же Ревакович опублікував свою статтю-спогад «Лук'ян Кобилиця» аж у 1918 році [10, с. 265—267]. З неї дізнаємося, що Каєтан Пірошка як секретар цісарсько-королівського староства в Кіцмані оповідав йому про Кобилицю такі подробиці: «Коли я був 1842 р. на практиці при

ц[ісарсько] -к[оролівським] Окружнім Уряді (к. к. Kreisamt) в Чернівцях, дали дідичі з гуцульських гір знати, що Гуцули збунтували ся, перестали панщину робити, перестали панщиняні данини дідичам давати і заволоділи дідицькими лісами, повиганявши відтам дідицьких побережників. Окружний староста (Kreishauptmann) Збишевський зареквірував три компанії війська з Чернівців, з Серету і з Коломиї та виїхав з військом і зі мною, яко протоколянтом, на політичну комісію в Гуцульщину». Каєтан Пірошка так змалював портрет народного заступника: «Лук'ян Кобилиця був чоловік середнього росту, дуже сильно збудований, широкоплечий, з незвичайно гарною головою о дуже інтелігентнім виразі лиця. Красні чорні кучері спливали на його сердак. Великі, чорні, бистрі очи, орлиний гарний ніс, чорний вусок і чорна еспанська борідка надавали йому подобу еспанського гранда. Він відповідав з великою гідністю і клав натиск на те, що «ліси наші», і що з Гуцулів дідичі здирають неналежні данини. Уряд бачив, що помимо ув'язнення Кобилиці Гуцули держать ся при своїм опорі, а причину опорю бачив у Кобилиці. Уряд мав переконане, що якби Кобилицю в очах народа понизити і його бити, то Кобилиця стратив би на повазі і тоді можна би опір Гуцулів зломити. В тій цілі зачато Кобилицю шиканувати, старано ся вивести його з терпеливості, щоби він спалахнув гнівом, комісію образив, а тоді вже — так гадали — можна би його публічно бити і німб його поваги знищити. Та даремні були усї заходи, щоби Кобилицю з терпеливості випровадити. На всі атаки він відповідав спокійно і з великою гідністю. Політична комісія передала Кобилицю судовій комісії, яка рівночасно з політичною в Путилові-Сторонці 3½ місяця урядувала. Лук'яна Кобилицю засуджено тоді мабуть на рік криміналу» [10, с. 265—267].

Як голова львівської «Просвіти» Т. Ревакович займався також організацією різноманітних культурних заходів, серед яких виділимо проведення у Львові літніх курсів української мови для слухачів Галичини і Східної України в 1904 році. Учасниками були і Франко, і Ревакович. З того часу збереглася світлина, на якій зазнято: Т. Ревакович, д[окто]р І. Брик, М. Ганкевич, Ф. Вовк, М. Грушевський, І. Франко, К. Грушевська, В. Гнатюк, І. Труш з дружиною, В. Дорошенко, І. Липа, Панейко, Л. Гарматій, Г. Крушельницька, Грушкевич,

Літні курси української мови для слухачів з Галичини і Східної України в 1904 р. у Львові. Перший ряд: Т. Ревакович (другий зліва), д-р І. Брик, М. Ганкевич, Ф. Вовк, М. Грушевський, І. Франко, К. Грушевська, В. Гнатюк. Внизу сидять: (вправо) І. Труш з дружиною. Другий ряд (стоять): В. Дорошенко, І. Липа (сьомий). Панейко (дев'ятий), Л. Гарматій (крайній). Третій ряд: Г. Крушельницька (третя зліва), Грушкевич (шостий зліва), Хомик, Росткевич (крайні). Четвертий ряд: Д. Шухевич (четверта справа), Загайкевич, Т. Ерми-Боднар, Могільський (крайні)

Хомик, Росткевич, Д. Шухевич, Загайкевич, Т. Ерми-Боднар, Могільський [9, с. 229].

Як виявилось з джерел, між Т. Реваковичем та І. Франком відбулася дискусія з питання цензурування альманаха «Русалка Дністрова». Зробивши огляд матеріалів «Українсько-руського архіву» (Львів, 1907, т. 3), І. Франко представив працю М. Тершаківця про національне відродження Галицької Русі в 1830—1840-х роках. Він відзначив, що в тому процесі визначну роль відіграла цензура, на чолі якої стояв талановитий славист Копітар і митрополит Михайло Левицький, той «злий дух у історії нашого розвитку» [18, с. 363]. Ці останні слова глибоко зачепили Т. Реваковича, і він у листі до І. Франка від 15 лютого 1908 р. висловив свою позицію: «В Л[ітературно]-Науковому Вістнику» за листопад 1907 поміщені на стор[інці] 363 стоять слова, що на чолі цензури стояли «Копітар і митрополіт Михайло Левицький». Одже тут здається заходить помилка. І здається мині, що повинно стояти —

не Митр[ополит] М. Лев[ицький] але «Отець Венедикт Левицький, віцеректор духовного Семінара руского у Львові» [1, арк. 31]. Далі він говорить, що головний цензор в Австрії Копітар по суті не цензурував «Русалку Дністрову». Покликаючись на спогади М. Устияновича, Т. Ревакович стверджував, що уряд іменував віце-ректора отця Венедикта Левицького, який не дозволив друкувати «Русалки» [4, арк. 34]. Згодом дослідник О. Білецький підтвердив слушність цієї думки у вступній статті до фототипічного перевидання «Русалки Дністрової» 1972 року. Копітар не знайшов у рукописі нічого недозволеного, але вважав доцільним, щоб переглянули її у Львові. Отже, з Відня рукопис потрапив у Львів до Митрополита Михайла Левицького, який передав його на рецензію професорові морального богослов'я Венедикту Левицькому, внаслідок оцінки останнього з'явилася заборона [6, с. 19—20].

Вивчаючи студії І. Франка, зокрема «Нарис історії українсько-руської літератури до 1890» (Львів,

1910), Т. Ревакович звернув увагу на наміри вченого продовжити огляд, «коли Бог дасть діждати й освободити руки». Фраза «Коли Бог дасть діждати» спонукала Т. Реваковича написати 16 липня 1913 р. власні роздуми «Чи Д[окто]р Іван Франко стоїть і тепер на становищі атеїзму». Ця замітка Т. Реваковича знаходиться в рукописному відділі Львівської національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника. У ній, крім заявленої проблеми, розглядаються й інші маловідомі факти з біографії І. Франка. Оскільки вони ще не оприлюднені, наведемо їх більш розлого: «Коли 15 червня 1913 обходила «Січ» у Львові сьвяточним обходом в салі «Народного Дому» у Львові 40 літню письменну діяльність Д[окто]ра Івана Франка, то як сказав він в своїй промові: «Я не трачу надії на провидіння Боже, і я певний, що прийде той час, коли мої руки увільняться і я буду міг у дальшій своїм життю віддати нашому народови і цілій людскости більші услуги, ніж зробив досі».

В кінці 8 липня 1913, коли я Д[окто]рови І. Франкови відчитав его промову з 15/6 1913 — він пам'ятав дуже добре її, справив відчитований текст тої промови після дійсного стану річи і сказав з натиском до мене. Мене впровадила та его пам'ять в подив — що я ему з утіхою тоді кілька разів заявив. А тота промова его в цілости була така: «Наша суспільність поспішила з обходженем мого ювілею, бо сей припадає аж 15 мая 1914. Тоді як раз мине 40 літ, коли появилася перший мій літературний твір у друку. Дякую щиро шановній громаді і всім тим, що зволили піднести се ювілейне сьвято. Моя праця була дуже різнородна. Тому не легко її всю обняти і вичерпати. Тому і в промовах бесідників не все було докладно сказане; та се не вина бесідників, а сталося се просто з причини браку часу. Для зазначеня історичного факту мушу заявити, що коли я виступив з радикальної партії, то головно через Д[окто]ра Трильовського. Не роблю ему з того закиду, бо він так робив, як міг. Сей ювілейний рік заскочив мене не приготованого, бо я надіявся стати перед нашою громадою з вільними руками і се була би справді для мене найбільша радість у моім житю. Однак ж я не трачу надії на ті слова: «Я стою на деїстичнім становищі і я дав сему вираз у своїм ділі «Нарис Історії Українсько Руської Літератури до 1890. У Львові 1910».

Доктор Іван Франко, — резюмує Т. Ревакович, — «належить і належатиме до наших найбільших письменників. Всякі его заяви, всякий крок его поступованя будуть в своїм часі з великою подрібністю описувати, як то водиться зі всіма визначними людьми» [5, арк. 1—2].

Того ж 1913 р. редакція «Літературно-наукового вісника» присвятила сорокаріччю літературної діяльності І. Франка всю дев'яту книгу. Дуже високо оцінив його творчість М. Грушевський. Підсумовуючи результати праці ювіляра, він висловився метафорично, що І. Франко «спішив віддати на народну будову все, що могло знятись у нього під рукою: чисте золото наукової мислі, дороге каміння натхнення, і камінь, і дерево, і тростину праці — навіть механічної, чорноробочої, невдячної, котрої не цурався також, не вважав для себе занадто низькою і непочесною, коли справа йшла про потреби рідного життя» [7, с. 258].

Ця неординарна постать навіть за найважчих життєвих обставин своєю внутрішньою енергією озброювала всіх оточуючих вищим духом. Проте талант І. Франка не оцінено повною мірою, бо, як писав М. Євшан у нарисі про нього, Україна «мусить навчитися шанувати всіх, хто дає їй і вже дав духовний корм» [8, с. 290]. Отже, Франків «духовний корм» живить нас і сьогодні. Ми продовжуємо пізнавати різні грані його буття, розкривати контакти з недослідженими ще особистостями. Яскравий приклад цього — його наукові контакти з Титом Реваковичем.

1. Ревакович Т. Лист до Івана Франка від 15 лютого 1908 р. / Тит Ревакович // Інститут літератури ім. Т. Шевченка. Відділ рукописів і текстології. — Ф. 3. — Од. зб. 1634. — Арк. 31—34.
2. Ревакович Т. Лист до Каєтана Пірожка від 28 грудня 1888 р. / Тит Ревакович // Центральний державний історичний архів у Львові. — Ф. 664. — Оп. 1. — Од. зб. 44. — Арк. 1—2.
3. Ревакович Т. Лист до Костя Паньківського від 1 грудня 1897 р. / Тит Ревакович // Інститут літератури ім. Т. Шевченка. Відділ рукописів і текстології. — Ф. 81. — Од. зб. 336. — Арк. 1—3 звор.
4. Ревакович Т. Лист до редакції газети «Діло» від 14 грудня 1887 р. / Тит Ревакович // Інститут літератури ім. Т. Шевченка. Відділ рукописів і текстології. — Ф. 100. — Од. зб. 2590. — Арк. 1—8.
5. Ревакович Т. Чи д[окто]р Іван Франко стоїть і тепер на становищі атеїзму? / Тит Ревакович // Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефани-

- ка. Відділ рукописів. — Ф. 93. — Од. зб. 74. — Арк. 1—2.
6. Білецький О. «Русалка Днѣстровая» / Олександр Білецький // Русалка Дністрова. — Київ : Дніпро, 1972. — С. 3—31.
 7. Грушевський М. Сорокалітній подвиг / Михайло Грушевський // Літературно-науковий вісник. — Львів, 1913. — Т. 63. — Кн. 9. — С. 258—259.
 8. Євшан М. Іван Франко: Нарис про його літературну діяльність / Микола Євшан // Літературно-науковий вісник. — Львів, 1913. — Т. 63. — Кн. 9. — С. 269—290.
 9. Мушинка М. Володимир Гнатюк. Життя та його діяльність в галузі фольклористики, літературознавства та мовознавства / Микола Мушинка // Записки НТШ. — Париж ; Нью-Йорк ; Сідней ; Торонто, 1987. — Т. 207. — 302 с.
 10. Ревакович Т. Лук'ян Кобилиця / Тит Ревакович // Записки НТШ. — Львів, 1918. — Т. 126—127. — С. 265—267.
 11. Ревакович Т. Причинки до біографії Осипа Федьковича / Тит Ревакович // Зоря. — 1888. — № 2. — С. 35—36.
 12. Сокіл В. Листування Олександра Кониського і Тита Реваковича / Василь Сокіл // Народознавчі зошити. — 2015. — № 3. — С. 668—732.
 13. Франко І. Лист до О.Я. Кониського від 5 листопада 1884 р. / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. — Київ : Наукова думка, 1986. — Т. 48. — С. 488—490.
 14. Франко І. Лист до О.Ф. Франко від 10 серпня 1891 р. / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. — Київ : Наукова думка, 1986. — Т. 49. — С. 284—287.
 15. Франко І. Лук'ян Кобилиця. Епізод із історії Гуцульщини в першій половині ХІХ в. / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. — Київ : Наукова думка, 1986. — Т. 47. — С. 248—288.
 16. Франко І. Молодий вік Осипа Федьковича / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. — Київ : Наукова думка, 1980. — Т. 27. — С. 149—164.
 17. Франко І. Нарис історії української літератури до 1890 р. / Іван Франко // Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. — Київ : Наукова думка, 1984. — Т. 41. — С. 194—470.
 18. Франко І. Українсько-руський архив, т. 3. Матеріали й замітки до історії національного відродження Галицької Русі в 1830 та 1840 рр. [Рец.] / Іван Франко // Літературно-науковий вісник. — Львів, 1907. — Т. 40. — С. 363—364.

Vasyl Sokil

IVAN FRANKO AND TYT REVAKOVYCH: LITTLE KNOWN PAGES OF COOPERATION

The article refers to the still unrevealed in scientific literature contacts between Ivan Franko and Tyt Revakovich. Their interests crossed in editorship of «Zoria» and on topics related to Lukyan Kobylitsia, and in social and cultural life (Company «Bojan», Ukrainian language courses for students in Galicia and Eastern Ukraine). An open to question was censorship of «Rusalka Dnistrova». Some new material prepared by Tyt Revakovich to commemorate fortieth anniversary of Ivan Franko and some of his views has been introduced.

Keywords: collaboration, «Zoria», Lukyan Kobylitsia, musical and choral society «Bojan», Ukrainian language summer courses, «Rusalka Dnistrova», fortieth anniversary.

Василь Сокіл

ИВАН ФРАНКО И ТИТ РЕВАКОВИЧ: МАЛОИЗВЕСТНЫЕ СТРАНИЦЫ СОТРУДНИЧЕСТВА

В статье говорится о нераскрытых до сих пор в научной литературе контакты между И. Франко и Т. Реваковичем. Их интересы пересекались и по редакторству «Зари», и по теме, связанной с Лукьяном Кобылицей, а также в общественно-культурной жизни (общество «Боян», курсы украинского языка для слушателей Галичины и Восточной Украины). Дискуссионным оказался вопрос цензуры «Русалки Днестровой». Введено новый материал Т. Реваковича о сорокалетнем юбилее И. Франко и некоторые его мировоззренческие позиции.

Ключевые слова: сотрудничество, «Заря», Лукьян Кобылиця, музыкально-хоровое общество «Боян», летние курсы украинского языка, «Русалка Днестровая», сорокалетний юбилей.